

IVN-MEDEDELINGEN NOVEMBER 2014, NR. 3

In deze aflevering:

+ Komende evenementen

- ++ Najaarsbijeenkomst Multatuli Genootschap
- ++ Onverwachte Ontmoetingen
- ++ Nawee. Oorlog en cultuur sinds 1914
- ++ Mieke Koenen over Ida Gerhardt
- ++ Studiedag Marcel van Maele

+ Varia

- ++ Pas verschenen (I): *'Uw liefstalige brief'*
- ++ Pas verschenen (II): *Handbuch Niederländisch. Sprache und Sprachkultur von den Anfängen bis 1800*
- ++ Pas verschenen (III): *Brieven van overzee. Ida Gerhardt nabij*
- ++ Pas verschenen (IV): *De Boekenwereld* met Arnon Grunberg
- ++ Pas verschenen (V): *Praagse Perspectieven 9*
- ++ Pas verschenen (VI): *Patroon en argument*
- ++ Pas verschenen (VII): *Hendrik de Veroveraar. De wereld van Conscience*
- ++ Taalunie benoemt jury voor Prijs der Nederlandse Letteren 2015
- ++ Leidse gastschrijver(s) 2014: *Verwey-leesclub*
- ++ Schemerarchieven (3)
- ++ De werkbank (3)

1. KOMENDE EVENEMENTEN

1.1. Najaarsbijeenkomst Multatuli Genootschap

[ingezonden mededeling van Klaartje Groot, Amsterdam]

'Ik stel bogen prijs op wetenschap die door ernstige studie in het boekvertrek verkregen is' (Max Havelaar, VW I, p. 221)

De najaarsbijeenkomst van het Multatuli Genootschap vindt plaats op 1 november.

Allereerst ontvouwt *David Hollanders*, historicus en econoom (Universiteit van Tikkburg en University College Utrecht) zijn ideeën over de politieke filosofie van Multatuli. Als intermezzo spreken de winnaars van het Max Havelaar Toespraken Toernooi 2014 hun minipleidooi uit. Ten slotte zal *Wim Coster*, historicus en slavist en werkzaam als zelfstandig onderzoeker, nieuwe feiten onthullen in de zaak-de-weduwe-Pruimers.

Wanneer: zaterdag 1 november, zaal open vanaf 13.30, start 14.00 uur

Waar: Doelenzaal Universiteitsbibliotheek, Singel 425, Amsterdam

Toegang gratis, voor de borrel (v.a. 16.00 uur) wordt een kleine bijdrage gevraagd

1.2. Onverwachte Ontmoetingen

[ingezonden mededeling van Vrienden van het Harry Mulisch Huis]

Nog tot 4 november de Harry Mulisch Manifestatie in Heerlen, met o.a. het symposium 'Harry Mulisch: De toekomst van gisteren'

<http://schunck.nl/agenda/symposium-harry-mulisch-de-toekomst-van-gisteren/>

Ook attenderen wij u graag nogmaals op de **Onverwachte Ontmoetingen** op 1 en 2 november in het Harry Mulisch Huis. Als gewaardeerde Vriend heeft u gratis toegang tot dit programmaonderdeel. Neem een kijkje in de werkkamer en laat u verassen door een rondleiding of performance. Er is een beperkt aantal plaatsen, dus verzeker u van een plaats en reserveer tijdig door een e-mail te sturen naar info@harrymulischhuis.nl.

Het volledige programma van het festival vindt u op www.harrymulischhuis.nl.

1.3. Nawee. Oorlog en cultuur sinds 1914

[ingezonden mededeling van Spui25]

Waar kunstenaars zich in de aanloop naar de Eerste Wereldoorlog nog strijdvaardig opstelden, zijn ze nu vooral kritisch geweten. Waarom is die houding zo structureel veranderd in de laatste honderd jaar? Dichter, essayist en letterkundige *Geert Buelens* over de impact van de Grote Oorlog en de vele oorlogen daarna op de rol van kunstenaars in tijden van crisis.

Geert Buelens (1971) is dichter, essayist en hoogleraar moderne Nederlandse letterkunde aan de Universiteit Utrecht. Zijn *Europa Europa. Over de dichters van de Grote Oorlog* (2008) werd bekroond met de ABN AMRO prijs voor Beste Non-Fictieboek en verscheen dit jaar in het Duits. Volgend jaar volgt ook een Engelse vertaling. Hij maakt deel uit van een Europese onderzoeksgroep die de Eerste Wereldoorlog bestudeert als een moment van culturele ontmoeting.

Wanneer: woensdag 5 november, 17.00-18.00 u.

Waar: Spui 25, Amsterdam

[Aanmelden](#)

1.4. Mieke Koenen over Ida Gerhardt

[ingezonden mededeling van Hans Spit, Den Haag]

'Hans Spit nodigt U uit' en het Letterkundig Museum slaan wederom de handen in een voor een bijzondere middag. Na eerdere geslaagde literaire salons in het museum over H. Marsman en M. Nijhoff, staat nu Ida Gerhardt centraal.

De middag zal volledig in het teken staan van *Dwars tegen de keer*, de biografie van Ida Gerhardt (1905-1997), die onlangs is verschenen. Biograaf Mieke Koenen zal een referaat houden over het leven en werk van deze bijzondere dichteres. Haar oeuvre, dat haaks stond op de tijdgeest, werd bepaald door de literaire storm die de Vijftigers na de Tweede Wereldoorlog ontwikkelden. Niettemin bleef zij zeer geliefd en veel gelezen.

Wanneer: zondag 9 november, aanvang 13.30 u.

Waar: [Letterkundig Museum](#), Den Haag

Toegang museum gratis vanaf 12.00 uur / entree salon € 10,-

Reserveren: via spit.hans@gmail.com (of redactie@extaze.nl) of 06 81 30 98 92

1.5. Studiedag Marcel van Maele

[ingezonden mededeling van AMVC Letterenhuis]

In het Gezelmuseum in Brugge loopt de tentoonstelling *Genummerd & getekend. Marcel van Maele in Meervoud*. Het Letterenhuis en het Bruggemuseum slaan de handen in elkaar voor een studiedag over de dichter, roman- en toneelschrijver, performer en beeldend kunstenaar.

Marcel van Maele (1931-2009) voerde vrijheid hoog in het vaandel – in leven én werk. Poëzie was voor hem een zoektocht, een loskomen van de geldende regels. En vooral: poëzie hoeft niet beperkt te blijven tot het blad papier.

Op de studiedag bespreken onder meer **Johan Pas, Thomas Crombez, Yves T'Sjoen, Adriaan Raemdonck** en **Fred Bervoets** Marcel van Maele in al zijn veelzijdigheid (de multipels van Van Maele, zijn dicht- en theaterwerk, de performances van Van Maele en de poëzie in de jaren zestig).

Er worden ook **twee boeken** over het werk van Van Maele gepresenteerd. Johan Pas en Yves T'Sjoen stelden de publicatie *Marcel van Maele in Meervoud. Catalogus van de boeken, prenten & multipels* samen, en Yves T'Sjoen en Els van Damme editeerden *Vuurtaal spuwen. Poëzie van Marcel van Maele* (1956-1970).

Wanneer: zaterdag 15 november, 10.00-17.00 u.

Waar: [Letterenhuis](#), Antwerpen

Toegang gratis, wel aanmelden bij letterenhuis@stad.antwerpen

➔ kijk ook altijd even in de nieuwste aflevering van Neder-L, nog steeds de allerbeste neerlandistische evenementen- en blogbank: <http://www.neder-l.nl> of <http://nederl.blogspot.com/>

2. VARIA

2.1. Pas verschenen (I): *'Uw liefstalige brief'*

[ingezonden mededeling van Jan Noordegraaf, Amsterdam]

'Uw liefstalige brief'. Een onbekende brief van Anna Maria van Schurman aan Johannes van Vollenhove (1668)

Bij de Provily Pers te Ridderkerk is enige tijd geleden de Schurmannia-reeks van start gegaan. In deze reeks verschijnen bronnenpublicaties over Anna Maria van Schurman (1607-1678), een echte polyglot en polyhistor, wel de meest geleerde vrouw van haar tijd genoemd. De reeks staat onder redactie van dr. Pieta van Beek, die bij haar speurtochten in Europese archieven en verzamelingen regelmatig stuit op nieuwe brieven, bronnen en voorwerpen die met deze zeventiende-eeuwse geleerde te maken hebben. Als eerste deel is in 2013 verschenen *'Over God'. Een onbekend florilegium van Anna Maria van Schurman*; een Engelstalige versie daarvan werd dit jaar gepubliceerd.

Dit tweede deel nu gaat over een onbekende brief uit 1668 van Van Schurman uit Utrecht aan de Haagse predikant, dichter en taalkundige, de 'poeta doctus' Johannes Vollenhove (1631-1708). Deze brief is te vinden in een Berlijnse bibliotheek en heeft twee wereldoorlogen overleefd. Na een korte inleiding over leven en werk van Van Schurman en van Vollenhove volgt transcriptie en hertaling van de brief die geschreven is naar aanleiding van een 'Rou-gedigt' dat Vollenhove had toegestuurd. Daarna worden enkele kanttekeningen bij Schurmans bedankbriefje gemaakt. Het is het enige, schriftelijke bewijs van contact tussen Van Schurman en Vollenhove.

De geleerde Anna heeft ooit een Ethiopische grammatica vervaardigd. Mocht het handschrift daarvan binnenkort gelocaliseerd worden, dan zien historiografisch geïnteresseerde taalkundigen de uitgave ervan in een van de volgende delen van deze reeks graag tegemoet.

Pieta van Beek, *'Uw liefstalige brief'. Een onbekende brief van Anna Maria van Schurman aan Johannes van Vollenhove (1668)*. Schurmannia-reeks nr. 2. Ridderkerk: Provily Pers 2014. 32 pp. Prijs: € 14,95 excl. verzendkosten. Te bestellen via p.vanbeek@uu.nl

2.2. Pas verschenen (II): *Handbuch Niederländisch. Sprache und Sprachkultur von den Anfängen bis 1800*

[ingezonden mededeling van Jan Noordegraaf, Amsterdam]

In september j.l. vond in Amsterdam de presentatie plaats van het pas verschenen *Handbuch Niederländisch*. De auteur van dit werk is Jelle Stegeman, die als hoogleraar Nederlandse Filologie aan de Universität Zürich heeft gewerkt en nu in die functie verbonden is aan de Universiteit Leiden. In het omvangrijke boek, resultaat van een door de Nederlandse Taalunie gesponsord meerjarenproject, stelt hij de Nederlandse 'Sprache und Sprachkultur von den Anfängen bis 1800' aan de orde. Om een indruk te geven van de inhoud en van de door Stegeman gekozen indeling en periodisering noteer ik kortheidshalve de titels van de zeven hoofdstukken waarin de tekst is opgedeeld:

1. Einführung (pp. 21-28)
2. Vorboten des Niederländischen (bis 500) (pp. 29-65)
3. Das Altniederländische des Früh- und Hochmittelalters (bis 1150) (pp. 67-129)
4. Das Mittelniederländische des Hoch- und Spätmittelalters (1150-1500) (pp. 131-230)
5. Das überregionale Neuniederländische der frühen Neuzeit (1500 bis 1650) (pp. 231-391)
6. Das kultivierte Niederländische der mittleren Neuzeit (1650-1800) (pp. 393-477)
7. Ausblick (pp. 479-485)

De hoofdstukken 2 t/m 6, telkens strak onderverdeeld in paragrafen en subparagrafen, kennen een identieke opzet (cf. 'Hinweise', p. 15), wat het thematisch doornemen van dit boek vergemakkelijkt.

Er is een uitvoerige bibliografie opgenomen en het werk wordt afgerond met een register van de namen van behandelde auteurs en de in de tekst vermelde titels van primaire bronnen. Wat betreft de verantwoording van directe en indirecte citaten heeft de auteur ervoor gekozen om aan het eind van elk hoofdstuk en van een aantal paragrafen de relevante gebruikte literatuur te vermelden. Een voetnootloze tekst dus, mede met het oog op de lezersvriendelijkheid. Overigens ‘weegt’ Stegeman in veel gevallen de door hem gebruikte bronnen. Dat zijn er veel en ze zijn van heel uiteenlopende aard, maar de auteur heeft de literatuur goed bijgehouden.

In zijn voorwoord spreekt de auteur van een voor hem ‘atemraubenden Expedition durch die Geschichte des Niederländischen in seinem politischen, sozialen und kulturellen Umfeld’. En hij voegt daaraan toe: ‘Dass Kenner einzelner Gebiete wohl öfters abweichende Routen empfohlen und eine andere Berichterstattung vorgezogen hätten, ist mir dabei bewusst’ (p. 13) – de auteur blijkt goed vertrouwd met het fenomeen van de Multatuliaanse ‘specialiteit’.

Stegemans werk biedt in zo’n vijfhonderd bladzijden een uitvoerige interne en externe geschiedenis van de Nederlandse taal, inderdaad ‘von den Anfängen bis 1800’. Je vindt er kort gezegd zowel Oudnederlandse paradigma’s als ook overzichten van contemporaine spraakkunsten, verhandelingen, woordenboeken en taalkundige genootschappen in de achttiende eeuw, en dat alles ingebed in een brede historische context (‘in einem ungewöhnlich ausführlich dargestellten historische Kontext’, zegt de auteur in zijn voorwoord). Dat bijvoorbeeld Cornelis de Houtman in 1595 naar Bantam voer, staat nauwkeurig vermeld.

Een drietal opmerkingen nog ter afronding van dit beknopte signalement. Taalfeiten en taalontwikkelingen worden hier niet beschreven binnen een vooraf vastgesteld theoretisch kader (p. 28). In de verschillende hoofdstukken zijn verder systematisch talrijke ‘Tekstbeispiele’ uit diverse perioden en uit diverse genres opgenomen (ook Afrikaans), inclusief vertalingen in totaal meer dan 100 bladzijden. En ten slotte nog dit: Stegeman kondigt een afzonderlijke publicatie aan, waarin de geschiedenis van het Nederlands in de negentiende en twintigste eeuw behandeld zal worden. De historisering van het neerlandistisch wereldbeeld is nog niet afgerond.

Jelle Stegeman, *Handbuch Niederländisch: Sprache und Sprachkultur von den Anfängen bis 1800*. Darmstadt: WBG 2014. 518 pp., 16 ongenummerde pagina’s platen. ISBN 978-3-534-25977-9 gebonden. Prijs: €79,99; bij de Wissenschaftliche Buchgesellschaft kost het boek (voor leden) € 49,90.

2.3. Pas verschenen (III): *Neerlandica Wratislaviensia* 23

[ingezonden mededeling van Jan Noordegraaf, Amsterdam]

Het onlangs verschenen deel 23 van *Neerlandica Wratislaviensia* bevat de volgende zes studies.

- Agnieszka Patala, ‘Quattuor stellae in una iam urbe’. De Officina Plantiniana en de Republiek der Letteren van Breslau (1550-1585). (p. 9-25)
- A. Agnes Sneller, Man is the measure. Vrouwen en mannen in Vondels *Gebroeders* (1640). (p. 27-52)
- Przemyslaw Paluszek, De (mythische) ‘Batavia’ in de Gouden Eeuw – een poging tot (re)constructie: Het scheppen van de nationale ruimte. (p. 53-73)
- Jan Urbaniak, ‘...de *Vrijheid woont niet in Polen*’. Analyse van de terminologie over Polen in enkele Nederlandse spectators uit de 18e eeuw. (p. 75-88)

- Zuzana Viadová, 'Waarom werd Frederik van Eeden door Procházka naar het Tsjechisch vertaald? Een vergelijking van Arnošt Procházka en Frederik van Eeden, *Moderní Revue en De Nieuwe Gids*'. (p. 89-104)
- Alexa Stoiescu, Het nest van de spotvogel. 'Heimat' in de spotvogel van Hafid Bouazza. (p. 105-118)

Verder vinden we in de rubriek boekbesprekingen (p. 21-126) recensies van Hubert Meeus over Marcin Polkowski, *A struggle for survival. The continuity of Catholic religious literature in Holland: the example of Delft (1450-1650)* (Lublin 2012), en van Patrycja Matusz Protasiewicz & Daniel Šitera over Duco Hellema, Ryszard Zelichowki & Bert van de Zwan (eds.), *Poland and the Netherlands: a case study of European relations* (Dordrecht 2011).

Neerlandica Wratislaviensia 23. Wrocław: Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego 2013 [2014]. Onder redactie van Stefan Kiedron (= Acta Universitatis Wratislaviensis no 3558). 128 pp. ISBN 02396661; ISSN 08600716.

2.4. Pas verschenen (IV): *De Boekenwereld* met Arnon Grunberg

[ingezonden mededeling van Uitgeverij Vantilt, Nijmegen]

Gewoonlijk is Arnon Grunberg columnist van *De Boekenwereld*, maar in dit nummer is hij de hoofdpersoon. Aanleiding is De Grote Grunberg-tentoonstelling bij de Bijzondere Collecties van de UvA, ter gelegenheid van zijn twintigjarig schrijverschap. Exclusief voor *De Boekenwereld* schrijft de jubilaris een terugblik op zijn leven en werk.

De auteur van talrijke bestsellers blijkt ook vele onbekende bibliotheekjes te hebben gepubliceerd. Uitgever Vic van de Reijt gaat in op Grunbergs vlegeljaren, Reinjan Mulder op *alter ego* Marek van der Jagt. René van Stipriaan vertelt over de totstandkoming van *De heilige Antonio* en verzamelaar Arie Oexman biedt de lezer een kijkje in zijn grunbergiana.

Harry Mulisch is in overdrachtelijke zin aanwezig dankzij een analyse van zijn bibliotheek en Ewoud Sanders beschrijft het fenomeen van de boekenjood. Henk Slechte besluit zijn drieluik over uitgeverij Pegasus, Barbara de Groot verdiept zich in moorddossiers uit de jaren dertig, Joyce Zelen zet de schaar in oude prenten en Truusje Goedings laat haar licht schijnen over de 'verfkonst' van een zeventiende-eeuwse 'afzetter' of inkleurder. Plus wetenswaardigheden, boekbesprekingen en nog meer.

Dit nummer van *De Boekenwereld* is los te bestellen voor € 12,50. Wilt u een abonnement op *De Boekenwereld*, klik dan [hier](#)

2.5. Pas verschenen (V): *Praagse Perspectieven 9*

[ingezonden mededeling van Jan Noordegraaf, Amsterdam]

Het nieuwste deel van de bekende reeks *Praagse perspectieven* is gewijd aan een tweetal thema's: 'exotisch Nederlands' en 'populaire literatuur'. De in deze congresbundel opgenomen bijdragen zijn

in het Nederlands geschreven; de inleiding en de samenvattingen zijn zowel in het Nederlands als in het Tsjechisch. De inhoud van het boek is als volgt:

Taalkunde (p. 7-91)

Jan Pekelder: 'Inleiding tot het thema "Exotisch Nederlands"'

Guy Janssens, 'Exotisch Nederlands?'

Cefas van Rossem, 'Van je fouten kun je leren. Aanpassingen in achttiende-eeuwse Negerhollandse teksten'

Aone van Engelenhoven, 'Petjoh: "Indisch" Nederlands of Nederlands Maleis, feit of fictie?'

Tjeerd de Graaf, 'Taal, cultuur en geschiedenis van de Mennonieten in Rusland en Canada'

Letterkunde (p. 93-195)

Ellen Krol, 'Inleiding tot het thema "Populaire literatuur"'

Erica van Boven, 'De sociale betekenis van publiksromans. Een verkenning van het literaire middenveld'

Jan Oosterholt, 'Populaire literatuur? De dorpsnovellen van J.J. Cremer (1827-1880)'

Dirk de Geest, '“Populaire” literatuur, een uitdaging voor de literatuurgeschiedenis? Het geval Ernest Claes'

Gé Vaartjes, 'Ina Boudier Bakker en Top Naeff, populair in hun tijd, maar niet in de beeldvorming'

Ellen Krol, 'Over volksdichters en volkspoëzie, 1800-1860'

Albert Gielen, 'A.M. de Jong in het hart van zijn tijd. Populariteit en erkenning in dienst van een hoger doel'

Het boek bevat verder een negental bladzijden met actiefoto's van (bijna alle) sprekers en ook diverse andere congresdeelnemers zijn door Jesse Ultzen in beeld gebracht. Er is een handig overzicht toegevoegd van de inhoud van alle eerder verschenen bundels. De delen 1 t/m 6 zijn overigens via de DBNL te raadplegen.

Praagse Perspectieven 9. Handelingen van het colloquium van de sectie Nederlands van de Karelsuniversiteit te Praag op donderdag 17 en vrijdag 18 oktober 2013. Onder redactie van Zdenka Hrnčirova, Ellen Krol, Jan Pekelder & Albert Gielen. Praag: Universitaire pers 2014. 214 pp. ISBN 978-80-7308-502-5. Prijs: € 15,- (excl. verzendkosten). Te bestellen bij: Albert Gielen (agielenorama@gmail.com).

2.6. Pas verschenen (VI): *Patroon en argument*

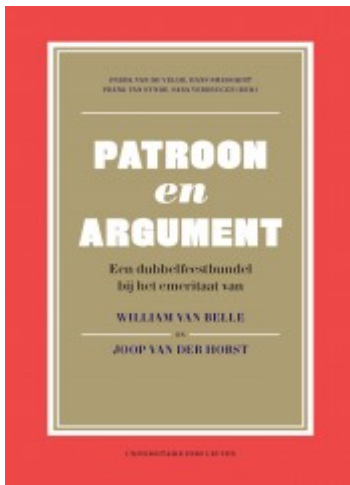
[ingezonden mededeling van Jan Noordegraaf, Amsterdam]

Op donderdag 16 oktober j.l. namen de hoogleraren William van Belle en Joop van der Horst afscheid van de Leuvense universiteit. Die middag kregen ze een 'dubbelfeestbundel' aangeboden, waar een tachtigtal collega's uit binnen- en buitenland aan hebben bijgedragen. Deze bundel bevat 53 artikelen die betrekking hebben op de Nederlandse taalkunde in de ruime zin van het woord. Ze zijn als volgt gegroepeerd:

- Syntaxis en morfologie (p. 17-300)
- Historische taalkunde en historiografie (p. 301-535)
- Pragmatiek, toegepaste taalkunde en & taalpolitiek (p. 537-784).

Een opsomming van de bijdragen in deze verzorgd uitgegeven moet hier achterwege blijven. De titel verwijst, aldus de aankondiging van de uitgever, naar de belangstelling van de beide emeriti voor patronen in taal, van het grammaticale microniveau tot het taalpolitieke en taalhistorische macroniveau, en naar hun talent om hun visies te ondersteunen met uiteenlopende argumenten, zowel van technische als van meer beschouwende aard. Terecht wordt er opgemerkt dat de bijdragen verschillen in opzet, toon en onderwerp. Het eerste artikel bijvoorbeeld gaat in op een syntactische

kwestie in de ANS, het laatste op de taalkeuze in personeeladvertenties. Voor veel neerlandistische collega's, van welke denominatie ook, zal het beslist nuttig zijn om deze omvangrijke bundel door te nemen.

Patroon en argument. Een dubbelfeestbundel bij het emeritaat van William van Belle en Joop van der Horst. Onder redactie van Freek Van de Velde, Hans Smessaert, Frank Van Eynde, Sara Verbrugge. Leuven: Universitaire Pers Leuven. 784 pp. ISBN 9789462700147. Prijs: € 79,50.

Pas verschenen
Piet Couttenier en Walter Verschuere(n) (red.)
Speciaal themanummer van **V&M** (de Verslagen en Mededelingen van de KANTL)

HENDRIK DE VEROVERAAR DE WERELD VAN CONSCIENCE / CONSCIENCE IN DE WERELD (1812-2012)

Conscience leeft! Het dubbele nieuwe nummer van het wetenschappelijk tijdschrift van de KANTL telt 17 inspirerende teksten die het werk van Hendrik Conscience anders bekijken, in een breder perspectief plaatsen of het vergelijken met werk van buitenlandse tijdgenoten.

Welke rol speelde Conscience in de literaire en culturele wereld van zijn tijd? Hoe veroverde zijn werk ook anderstalige lezers? En waarom kennen zoveel lezers *De Leeuw van Vlaanderen* vooral als jeugdboek?

Piet Couttenier en Walter Verschuere(n) stelden een bijzonder rijk en divers **themanummer** samen dat nu op papier verkrijgbaar is als dubbel nummer van de *V&M*. Alle teksten zijn ook online raadpleegbaar via <http://www.verslagenmededelingen.be/>

Deze publicatie verscheen als afl. 2+3 van jaargang 123 van de *Verslagen en Mededelingen van de KANTL*.
360 blz. / ISSN 0770-786X (druk) / ISBN 2033-6446 (online) / €24

Voor meer informatie of bestellingen - tel. 09 265 93 40 of mail secretariaat@kantl.be

2.8. EU-subsidie voor strategisch partnerschap opleiding literair vertaler

[ingezonden mededeling van Karlijn Waterman, Nederlandse Taalunie]

In Utrecht gaven op 16 en 17 oktober organisaties uit zes verschillende Europese landen het startsein voor het ontwikkelen van een referentiekader voor de opleiding en training van literair vertalers. Hiermee wordt voor het eerst tussen Europese opleiders overlegd over welke kennis en vaardigheden een literair vertaler dient te beschikken. De Europese Commissie stelt voor het tweejarig project € 277.482 beschikbaar.

Het gaat om een Erasmus+ subsidie die is toegekend aan een consortium van acht organisaties: Universiteit Utrecht, Katholieke Universiteit Leuven, Nederlandse Taalunie, Fondazione Universitaria San Pellegrino, Eötvös Loránd University Budapest, Deutscher Übersetzerfonds, British Centre for Literary Translation, en CEATL, het Europese netwerk van organisaties van literair vertalers.

Het referentiekader is vergelijkbaar met het Europees Referentiekader voor het leren van Vreemde Talen, en beschrijft de specifieke kennis en vaardigheden die een goede literair vertaler op verschillende niveaus dient te hebben, zoals kennis van de brontaal, de doeltaal, de beroepspraktijk en de literatuur en cultuur van bron- en doeltaal.

Het referentiekader kan helpen om samenwerking tussen Europese vertaalopleidingen mogelijk te maken. Die is hard nodig omdat het opleiden van literair vertalers vaak een kleinschalige aangelegenheid is. De literaire vertaalmarkt is klein en er zijn heel veel mogelijke taalcombinaties. Het Europese opleidingsveld is gefragmenteerd en bestaat uit een mix van universitaire, niet-universitaire, formele en niet-formele opleidingen. Nauwere samenwerking kan helpen om de nadelen van die kleinschaligheid op te vangen. De basis voor het referentiekader is een 'Leerlijn literair vertalen' die de Universiteit Utrecht – de coördinator van het project – en de Katholieke Universiteit Leuven hebben ontwikkeld voor het Nederlandse taalgebied.

Het project heet 'Petra-E'; Petra naar de in 2011 georganiseerde conferentie ('Plateforme Européenne pour la traduction littéraire'), en de 'E' staat voor 'Education'. Het ontwikkelen van een Europees referentiekader voor vertaalopleiding was één van de aanbevelingen van die conferentie. Zie [hier](#)

Karlijn Waterman van de Taalunie, projectleider van het Petra-E project, is opgetogen over de subsidie. "Hiermee kan een belangrijke eerste stap worden gezet in de samenwerking tussen literaire vertaalopleidingen in Europa. We zouden sowieso zijn begonnen, maar door de subsidie kunnen we meer organisaties betrekken en in kortere tijd realiseren wat we in gedachten hadden."

De aanvraag voor Petra-E werd beoordeeld met 49 andere aanvragen voor Strategische Partnerschappen van het Hoger onderwijs. Daarvan werden er 7 toegekend. Het plan werd heel goed beoordeeld, met 87 op 100 punten.

Achtergrond

De Nederlandse Taalunie, de Universiteit Utrecht en de KU Leuven zijn gezamenlijk al langer nauw betrokken bij de opleiding van literair vertalers. De Universiteit Utrecht en de KU Leuven beheren gezamenlijk het Expertisecentrum Literair Vertalen, gefinancierd door de Taalunie. Vorig jaar is aan deze universiteiten bovendien een gezamenlijke Masteropleiding literair vertalen van start gegaan. Deze master moet uitgroeien tot een netwerk voor vertaalopleidingen binnen en buiten het Nederlandse taalgebied.

2.9. Leidse gastschrijver(s) 2014: Verwey-leesclub

[ingezonden mededeling van Korrie Korevaart, Universiteit Leiden]

Sinds 1985 kwamen er 29 gastschrijvers naar Leiden. Befaamde schrijvers die drie maanden per jaar onderwijs aan de Leidse universiteit gaven, van Gerard Reve tot Joke van Leeuwen. Ter gelegenheid van de dertigste verjaardag gaat het dit jaar allemaal anders, want de nieuwe generatie schrijvers presenteert zich. Er komen dit seizoen in Leiden wel acht gastschrijvers: Nina Polak, Hassan Bahara, Philip Huff, Hanna Bervoets, Yannick Dangre, Franca Treur, Niña Weijers en Kira Wuck.

Leesclubs

Literatuur lezen en maken doen we lang niet meer altijd alleen. Schrijvers van nu werken samen. In de kolommen van oude en nieuwe tijdschriften, op festivals en in revolutionaire, vaak in digitale vormen. Hetzelfde geldt voor lezers: zij verenigen zich in leesclubs, terwijl zij hun meningen over boeken delen op Facebook, en zich laten zien en horen op literaire feesten en festivals.

Acht gastschrijvers

Om deze oude en nieuwe gemeenschappelijkheid van literatuur te vieren en te verkennen, wordt de dertigste Verwey-lezing dit jaar een Verwey-leesclub. Niet een, maar *acht* gastschrijvers komen vanaf 29 oktober naar de Universiteit Leiden. Acht schrijvers van rond de dertig: Nina Polak, Hassan Bahara, Philip Huff, Hanna Bervoets, Yannick Dangre, Franca Treur, Niña Weijers en Kira Wuck praten in Leiden over eigen en andermans werk.

Op 20 november vindt de Grote Verwey-leesclub plaats. Na de start in het Leidse Academiegebouw aan het Rapenburg vertrekken acht schrijvers naar acht Leidse locaties, waar ze iets scheppen dat geen tekst is, en al helemaal geen manifest, maar dat wel kenmerkend is voor hen allen en vooral ook voor hun lezers. Die dit keer niet alleen luisteraars zijn...

Activiteiten

De acht gastschrijvers zullen in de komende maanden een wekelijkse gastcolumn in het Leidse universiteitsblad *Mare* verzorgen. Er komt een schrijfwedstrijd voor iedereen, met een jury die bestaat uit Niña Weijers, Hanna Bervoets en Yannick Dangre. Zij kiezen het beste Verwey-verhaal van maximaal 3.000 woorden. De deadline voor het inleveren van verhalen is 1 november.

De uitreiking van de prijs kan iedereen meemaken op 20 november.

Het onderwijs van de acht schrijvers begint op 29 oktober en gaat door tot en met 10 december. Het zijn bijeenkomsten voor wie wil lezen én schrijven.

Op 20 november vindt de grote Verwey-leesclub plaats. De start is in het Leidse Academiegebouw, daar-na verspreiden de deelnemers zich over acht locaties in de stad en spreken de auteurs met maximaal 20 mensen per groep over hun romans.

Gastschrijverschap in Leiden

Het gastschrijverschap is sinds 1985 aan de Leidse universiteit gevestigd. Het is een samenwerkingsverband van de universiteit met *NRC-Handelsblad*. Het gastschrijverschap biedt studenten en docenten de mogelijkheid om in aanraking te komen met een schrijver of schrijfster van naam, iemand die zelf literatuur maakt en die gewend is op een andere manier om zich heen te kijken en te formuleren dan aan de universiteit gebruikelijk is. De duur van het gastschrijverschap is in de regel drie maanden per jaar.

De eerste vijf gastschrijvers waren: Gerard Reve, Judith Herzberg, Frans Kellendonk, Andreas Burnier en Maarten 't Hart. Vervolgens hebben Hugo Brandt Corstius, Louis Ferron, Hella S. Haasse, Oek de Jong, Margriet de Moor, Kristien Hemmerechts, Adriaan van Dis, Nelleke Noordervliet, F. Springer, Gerrit Komrij, Etienne van Heerden, Arnold Heumakers, Joost

Zwagerman, Kees 't Hart, Geerten Meijnsing, Anna Enquist, Kader Abdolah, Renate Dorrestein, Arnon Grunberg en Marlene van Niekerk, Thomas Rosenboom, P.F. Thomése, Willem Jan Otten en Joke van Leeuwen het gastschrijverschap in Leiden bekleed. In 2000 verscheen *Dit is voor mij geschreven*, een bundeling van vijftien Albert Verwey-lezingen.

Meer informatie:

Commissie Gastschrijver: Korrie Korevaart, tel. 071 527 3084,
kjj.korevaart@hum.leidenuniv.nl; zie <http://evenementen.leidenuniv.nl/gastschrijver/>

2.10. Schemerarchieven (3)

[Wat voerde de pastoor in zijn schild?](#)

2.11. De werkbank (3)

[ingezonden mededeling van Raymond Noë, Laurens Jz Coster]

Welke 10 Nederlandstalige toneelstukken uit een longlist van 100 verdienen op de korte termijn een nieuwe opvoering? Vul de [enquête](#) in

*Reacties, opmerkingen en bijdragen
(en natuurlijk ook e-adreswijzigingen) naar:
Wim Klooster of Guido Leerdam,
wjk@xs4all.nl of guido.leerdam@wolmail.nl
www.ivnnl.com*

INTERNATIONALE VERENIGING VOOR NEERLANDISTIEK